

Workshop 'Stad in het donker' - samen aan de slag bij de Werkconferentie stedelijke ontwikkeling 2026

SAMEN maken WIJ de stad... én de dorpen en wijken (ref:leergemeenschap TU Delft STYLOS Paviljoen 1992-1994)

-Hoe kunnen we via een licht-dialogoog ons licht laten schijnen op nieuwe inclusieve synergetische stedelijke ontwikkeling in Noord Brabant?

Als aankomend duo 'ambassadeur gezonde stad' verkennen we graag de mogelijkheid om samen met de expertise van GLOW een leergemeenschap 'Stad in het donker' te initiëren.

Laten we er samen voor zorgen dat bij iedereen het licht door de aderen kan gaan stromen!

Marina van Breda en Stef Janssen

Werkconferentie Stedelijke gebiedsontwikkeling 2026 - donderdag 22 januari - Stef Janssen – innovator 'bouwen met natuur'

Wie ben ik, waar droom ik van?: We gaan van onze steden stadsjungles maken

Dat doen we door dat we leren te 'bouwen met natuur'. We hebben een nieuw **Chapter van Athene** nodig

Bron: Robbert Snep <https://weblog.wur.eu/spotlight/the-green-city-of-the-future/>

DAKDORPEN

**Duurzame verdichting + functionele stedelijke
vergroening**

Geen functiescheiding maar functiemenging 2^e natuur voor in 1ste plaats onze bestaande steden:

- de beste mensen organiseren, op het beste moment, op de beste plek. Stedelingen gaan zelf het verschil maken...
- veranderende maatschappelijke vraag: radicale nieuwe techniek voor multifunctioneel dubbel ruimtegebruik...
- wonen, werken en recreëren op een nieuwe 'levende laag' boven de openbare ruimte (2^e maaiveldontwikkeling)...

Werkconferentie Stedelijke gebiedsontwikkeling 2026 - donderdag 22 januari - Stef Janssen – innovator 'bouwen met natuur'

Workshop 'stad in het donker':

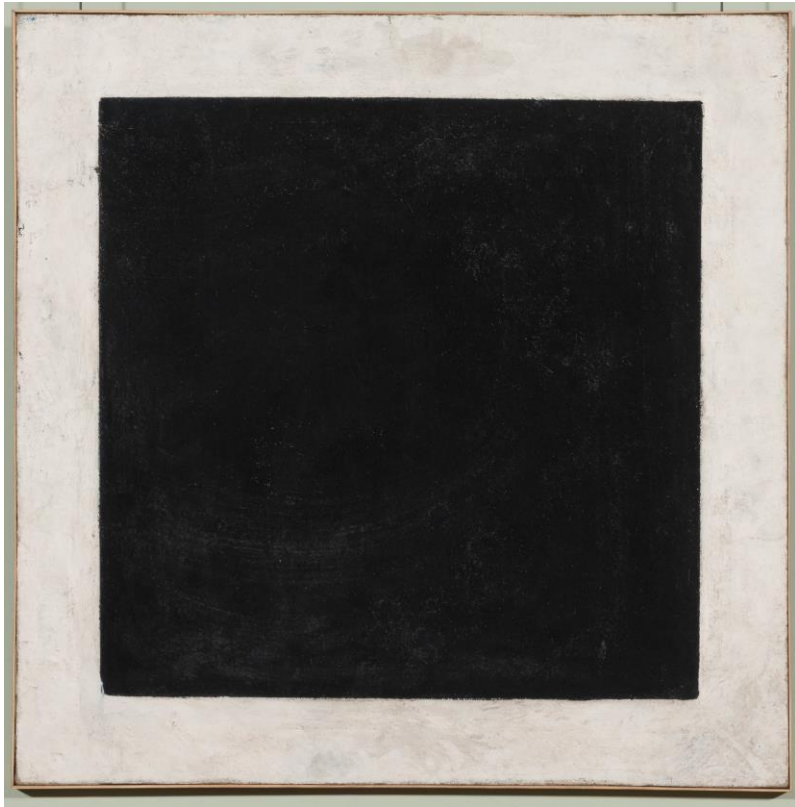
Hoe gaan we ons samen sterk maken voor een licht-dialoog gericht op een gemeenschappelijk paradigma voor toekomstige gezonde stedelijke biotopen → een vernieuwende en verbrede lichtcultuur-shift?

oefening leergemeenschap met een historische culturele kijk en visie in het donker

- De Nachtwacht, Rembrandt van Rijn 1642
- iconische referentie van een dynamisch geïnterpreteerde beeldgroep, en totale reconstructive brengt meer leven...

Beleving van donker:
het zwarte vierkant van Kazimir Malevitsj (1915) als metafoor voor comfortabele vitale schemermilieu's

Kazimir Malevitsi leert ons anders kijken en beleven van de donkere nacht, ook als je slecht ziet...

Want het zwarte vierkant is niet zwart, en het zwart is niet donker...

Anders kijken naar lichtpraktijken: de nacht verschaft nachtlucht. Als grondlegger van het suprematisme creëerde hij een nulpunt in het modernisme. Als nieuwe lichtpraktijk ontsluit het vierkant onze ecologische relatie met schemermilieus voor mensen, planten en dieren. Ons nulpunt voor lichtdialoog in deze workshop...

Werkconferentie Stedelijke gebiedsontwikkeling 2026 - donderdag 22 januari - Stef Janssen – innovator 'bouwen met natuur'

Nieuw lichtparadigma met wenkend perspectief op synergetische stedelijke ontwikkeling voor iedereen, en elke vorm van (nacht)leven... en geleidelijke omslag van 'vastgoed' naar 'leefgoed'

Korenveld met maaier en zon
Hoezo pointillisme?
Vincent van Gogh had oogafwijking

Hij leed aan 'kegeldystrofie'
Een zeldzame erfelijke aandoening
leidt tot beschadigde kegeltjes

- Pleidooi voor samen 'omdenken':
Mensen zoals Stefano Mancuso, toonaangevende botanicus, pionier op het gebied van plantcommunicatie, plantneurologie en plantintelligentie pleit voor de universele rechten van planten in onze grondwet
- Wenselijk is onze grondwet aanvullen met recht op schoon licht, -water, -bodem,-lucht t.b.v. gezond samen leven en de biodiversificatie van steden met 'levende gebouwen' (leefgoed)

koppelkansen: Ecologisch casco helpt de ontwikkeling van stadsbiotopen

Hoe lichtkunstfestival GLOW Eindhoven de inclusieve match zou kunnen helpen maken tussen nachtlucht-comfort voor planten, dieren en mensen?

- Kan je het 'ecologisch casco' van de stad in de openbare ruimte structureel inzetten voor sociale veiligheid/vrouw vriendelijke routes met nachtlucht-signalering?
- Hoe kun je met lichtkunstfestival-expertise angst voor routes in het donker beïnvloeden/terug dringen?
- Hoe kunnen standplaatsfactoren/ leefcomfort voor planten, bomen en dieren in het donker vanzelfsprekend verbeterd worden door ecological engineering met kunstlicht ingrepen?

Onderzoek: Slimme nuttige ingrepen voor gezonde schaduw/schemermileu's met veel meer bomen

De introductie van stadsjungles: de stad als natuurgebied, als bron van natuur...

- Ipanema, Rio de Janeiro schaduwstudies voor VIBA Expo s' Hertogenbosch (2016)
- Van functiescheiding naar functiemenging in de nieuwe ruimtelijke ordening voor meer duurzame en gezonde stedelijke ontwikkeling in het donker
- Hitte-eilandproblematiek vraagt om schaduwrijke boombiotopen in de stad

Referentie leefgoed-project: Lampionnen-project Rustenburg Oostbroek in Den Haag (1992-1994)
interactief licht project gericht op wijkveiligheid via 'social engineering' bij particuliere woningverbetering

Slim gebruik maken van bewonerexpertise van nieuwe wijkbewoners uit Syrië en Marokko bij het renoveren van glas en loodramen in Haagse portieken ontworpen door H.P. Berlage (1906-1920)

Werkconferentie Stedelijke gebiedsontwikkeling 2026 - donderdag 22 januari - Stef Janssen – innovator 'bouwen met natuur'

Nieuw (nacht)licht paradigma, meerwaarde van fotosynthese

- Actueel Hitteplein onderzoek bij The Green Village op de campus van de TU Delft (hitte en droogte)
- Onderzocht wordt hittecomfort van stedelijk ecologisch casco met bomen via evapo-transpiratie onderzoek
- Ontdekt wordt dat fotosynthese niet perfect verloopt en ondersteund kan worden met PAR-licht

Doorgaande fiets- en sportroutes ontwikkelen tot nachtbiotopen, aandacht voor lichtvervuiling...

- Prijsvraag 'Fietspad van de Toekomst', onderzoek windluw en schaduwrijk biotopen voor toekomstige 'fiets-snelwegen' langs de N225, provincie Utrecht
- Van Gogh-fietspad bij Eindhoven, Daan van Rosegaarde, functiemenging met licht, creatie van route biotopen...
- Voor de gezondheid moeten doorgaande sportroutes ook in de avond attractief gebruikt kunnen worden... Hoe stimuleer je bewegingscultuur met kunstlicht?

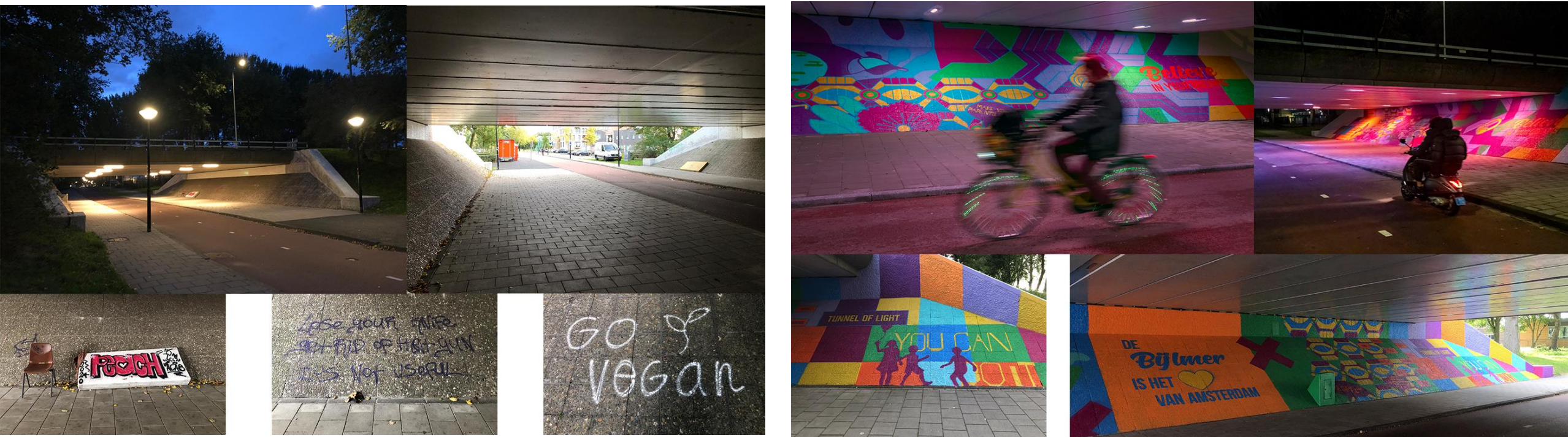
Beelden voor licht-dialogoog

Ellen de Vries

- licht-ontwerp
- voorzitter kernteam lichthinder NSVV
- lid adviescommissie bioclock consortium

Beelden voor licht-dialogoog

Ellen de Vries

- licht-ontwerp
- voorzitter kernteam lichthinder NSVV
- lid adviescommissie bioclock consortium

Contactgegevens

- Stef Janssen

stef.boominnovatie@gmail.com

- Koen Antonis

Kantonis@brabant.nl